

15. Пашковська Л.І. Адміністративно-правове регулювання діяльності судових постачальників: дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07 /Пашковська Людмила Іванівна. – Одеса, 2008. – 217 с.
16. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник; за загальною редакцією І.П. Голосніченка, Я.Ю. Кондратьєва. – К., 1995. – 179 с.
17. Лошицький М.В. Адміністративно-правові відносини в сфері охорони громадського порядку: дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07 /Лошицький Михайло Васильович. – К., 2008. – 181 с.
18. Ведэль Ж. Административное право Франции; пер. с франц. /Ж. Ведэль; под ред. М.А. Крутоголова. – М.: Прогресс, 1973. – 511 с.

МИЛОВИДОВА С. В.,
аспірант кафедри правового
регулювання економіки
(Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана)

УДК 349.2

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Автор здійснює дослідження правових засад запобігання адміністративним правопорушенням з метою формулювання пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства. Аналізуються положення кодексів та законів України, які регулюють питання попередження, запобігання та профілактики адміністративних правопорушень. Виявляються проблемні аспекти правового регулювання у зазначеній сфері суспільних відносин. Формулюється пропозиція щодо необхідності прийняття Закону України «Про профілактику правопорушень», у якому буде чітко закріплена система суб'єктів запобігання адміністративним правопорушенням, систематизовані всі заходи, способи й методи попередження, запобігання та профілактики правопорушень.

Ключові слова: правові засади, запобігання, правопорушення, попередження, профілактика, заходи, удосконалення.

Автор осуществляет исследование правовых основ предотвращения административных правонарушений с целью формулирования предложений относительно усовершенствования действующего законодательства. Анализируются положения кодексов и законов Украины, которые регулируют вопросы предупреждения, предотвращения и профилактики административных правонарушений. Выявляются проблемные аспекты правового регулирования в данной сфере общественных отношений. Формулируется предложение относительно необходимости принятия Закона Украины «О профилактике правонарушений», в котором будет четко закреплена система субъектов предотвращения административных правонарушений, систематизированы все меры, способы и методы предупреждения, предотвращения и профилактики правонарушений.

Ключевые слова: правовые основы, предотвращение, правонарушение, предупреждение, профилактика, меры, усовершенствование.

In the article author makes investigations of legal bases of prevention of administrative offences with the purpose of a formulation of the offers concerning improvement of the current legislation. The rules of the codes and laws of Ukraine are analyzed which adjust questions of the prevention and preventive maintenance of administrative offences. The problem aspects of legal regulation in the given sphere of the public relations come to light. The offer concerning necessity of acceptance of the Law of Ukraine «About preventive maintenance of offences» is formulated, in which the system of the subjects of prevention of administrative offences will be precisely fixed, all measures, ways and methods of the prevention and preventive maintenance of offences are systematized.

Key words: legal bases, prevention, offence, preventive maintenance, measures, improvement.

Вступ. Сучасний стан правового регулювання попередження, запобігання та профілактики адміністративних правопорушень потребує суттєвого удосконалення, адже в національному законодавстві та юридичній науці фактично відсутній єдиний підхід до визначення заходів запобігання адміністративним правопорушенням, їх систематизації та суб'єктів застосування.

Різні наукові підходи до визначення адміністративно-запобіжних заходів розробляли у своїх працях такі відомі науковці, як В.Б. Авер'янов, А.Б. Агапов, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, І.Л. Бородин, Ю.А. Ведерников, Є.С. Герасименко, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, Т.О. Гуржій, В.В. Доненко, Р.А. Калюжний, Л.В. Коваль, Т.О. Коломосьць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, О.І. Миколенко, В.І. Олефір, О.І. Остапенко, С.В. Петков, О.А. Троянський, Н.В. Хорошак, О.В. Чекаліна, О.П. Шергін, В.К. Шкарупа та ін. Окреме дисертаційне дослідження, присвячене адміністративно-запобіжним заходам в діяльності правоохоронних органів України, здійснив О.А. Троянський [1]. Проте питання правового регулювання запобігання адміністративним правопорушенням залишається малодослідженим і потребує окремої уваги, враховуючи оновлення законодавчої бази, прийняття нових кодексів та законів України.

Ураховуючи вищезазначене, дослідження сучасного стану та перспектив удосконалення правових засад запобігання адміністративним правопорушенням в Україні актуально й має як теоретичне, так і практичне значення.

Постановка завдання. Мета статті – науковий аналіз положень чинного законодавства, які регулюють питання попередження, запобігання та профілактики адміністративних правопорушень, для формулювання пропозицій щодо їх удосконалення.

Результати дослідження. Порядок застосування окремих адміністративно-запобіжних заходів регулюється значною кількістю законів та інших нормативних актів. Це КУпАП, Митний кодекс України, Кодекс цивільного захисту України, закони України «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про дорожній рух», «Про прикордонні війська України», «Про Службу безпеки України», «Про правовий режим надзвичайного стану», «Про державний кордон України», «Про ветеринарну медицину», положення про різні державні інспекції та інші нормативно-правові акти. Найширшу компетенцію у використанні адміністративно-запобіжних заходів мають органи внутрішніх справ (міліція). Примусовий вплив під час використання цих заходів може виявлятися у фізичному або психічному впливі,

суто примусових діях.

Так, Законом України «Про міліцію» (ст. 11) міліції для виконання покладених на неї обов'язків надається право: вимагати від громадян і службових осіб, які порушують громадський порядок, припинення правопорушень та дій, що перешкоджають здійсненню повноважень міліції, виносити на місці усне попередження особам, які допустили малозначні адміністративні порушення, а в разі невиконання зазначених вимог застосовувати передбачені законом заходи примусу; перевіряти у громадян при підозрі у вчиненні правопорушень документи, що посвідчують їх особу, а також інші документи, необхідні для з'ясування питання щодо додержання правил, нагляд і контроль за виконанням яких покладено на міліцію; виявляти і вести облік осіб, які підлягають профілактичному впливу на підставі та в порядку, встановлених законодавством, виносити їм офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки; проводити аудіо-, відео-, фотофіксацію як допоміжний засіб попередження протиправних дій та розкриття правопорушень; повідомляти для профілактичного впливу державним органам, громадським об'єднанням, трудовим колективам і громадськості за місцем проживання особи про факти вчинення нею адміністративного правопорушення; вносити відповідним державним органам, громадським об'єднанням або службовим особам, підприємствам, установам, організаціям обов'язкові до розгляду подання про необхідність усунення причин і умов, що сприяють учиненню правопорушень; відвідувати підприємства, установи й організації для виконання контрольних і профілактичних функцій щодо забезпечення безпеки дорожнього руху тощо [2].

Відповідно до п. 15 ст. 11 Закону України «Про міліцію» працівники міліції мають право безперешкодно у будь-який час доби заходити на: а) територію і в приміщення підприємств, установ і організацій, у тому числі митниці, й оглядати їх з метою припинення злочинів, переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин; б) на земельні ділянки, у жилі та інші приміщення громадян у випадку переслідування злочинця чи припинення злочину, який загрожує життю мешканців, а також під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин; в) до житла чи до іншого володіння особи, яка перебуває під домашнім арештом або адміністративним наглядом, з метою перевірки виконання встановлених судом обмежень [2].

Відвідувати підприємства, установи, організації для виконання контрольних і профілактичних функцій можуть також посадові особи багатьох інших органів. Так, відповідно до пп. 20.1.11. ст. 20 Податкового кодексу України органи Державної податкової служби мають право доступу під час проведення перевірок до територій, приміщень (крім житла громадян) та іншого майна, що використовується для провадження господарської діяльності, та/або є об'єктами оподаткування або використовується для отримання доходів (прибутку) чи пов'язані з іншими об'єктами оподаткування та/або можуть бути джерелом погашення податкового боргу [3]. А згідно зі ст. 323 Митного кодексу України посадові особи митних органів у випадках, передбачених цим Кодексом та іншими законами України, з метою здійснення митного контролю мають право безперешкодного доступу на територію чи в приміщення будь-якого підприємства незалежно від форми власності та сфери управління, де розміщуються або можуть розміщуватися товари, що підлягають митному контролю [4].

Законом України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 1 грудня 1994 р. [5] передбачено, що адміністративний нагляд здійснює міліція. Працівники міліції систематично контролюють поведінку осіб, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, з метою запобігання порушень ними громадського порядку. Крім органів внутрішніх справ, заходи адміністративного запобігання застосовують інші управлінські органи, наприклад, введення карантину, примусовий медичний огляд, закриття окремих ділянок державного кордону, огляд транспортних засобів, товарів та інших предметів [6, с. 179–181].

Основи законодавства України про охорону здоров'я встановлюють можливість застосування таких заходів органами і закладами охорони здоров'я, зокрема у вигляді примусового медичного огляду або примусової госпіталізації, а також у зв'язку з проведенням карантинних заходів (ст. 9), усунення осіб, що є носіями збудників інфекційних захворювань, небезпечних для населення, від роботи та іншої діяльності, яка може сприяти поширенню інфекційних хвороб, обов'язкових медичних оглядів, профілактичних щеплень, лікувальних та карантинних заходів (ст. 30), спеціальних заходів профілактики та лікування у примусовому порядку соціально небезпечних захворювань (туберкульоз, психічні, венеричні захворювання, СНІД, хронічний алкоголізм, наркоманія), а також карантинних захворювань (ст. 53) тощо [7].

Деякі заходи запобігання адміністративним правопорушенням передбачені законами «Про попередження насильства в сім'ї» (виявлення причин та умов, що сприяють проявам насильства в сім'ї, профілактичний облік, офіційне попередження, захисний припис, корекційна програма) [8] та «Про засади запобігання і протидії корупції» (обмеження щодо використання службового становища, обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, обмеження щодо одержання подарунків для певних категорій осіб; спеціальна перевірка щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; антикорупційна експертиза нормативно-правових актів; декларування майна, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру посадових осіб органів державної влади і місцевого самоврядування та опублікування відомостей, зазначених у декларації; громадський контроль та інформування населення з питань запобігання та протидії корупції) [9].

Згідно зі ст. 1 КУпАП одним із завдань Кодексу України про адміністративні правопорушення є запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного й неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі та гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством.

Безпосередньо присвячена питанням запобігання адміністративним правопорушенням ст. 6 КУпАП, згідно з якою органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, громадські організації, трудові колективи розробляють і здійснюють заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх учиненню, на виховання громадян у дусі високої свідомості й дисципліни, суворого додержання законів України. Органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, забезпечуючи відповідно до Конституції України додержання законів, охорону державного і громадського порядку, прав громадян, координують на своїй території роботу всіх державних і громадських органів по запобіганню адміністративним правопорушенням, керують діяльністю адміністративних комісій та інших підзвітних їм органів, покликаних вести боротьбу з адміністративними правопорушеннями [10].

Крім того, громадські організації та трудові колективи можуть брати активну участь у процесі запобігання адміністративним правопорушенням у випадку передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації або трудового колективу згідно зі ст. 21 КУпАП.

Закон України «Про громадські об'єднання» [11] не забороняє членам громадських організацій здійснювати правове виховання населення і, відповідно, сприяти запобіганню адміністративним правопорушенням.

І, нарешті, кожен громадянин України має право здійснювати правомірну діяльність щодо запобігання адміністративним правопорушенням шляхом правової освіти та виховання інших громадян, участі в громадських формуваннях з охорони громадського порядку і державного кордону. Так, згідно зі ст. 1 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» громадяни України відповідно до Конституції

України мають право створювати в установленому цим Законом порядку громадські об'єднання для участі в охороні громадського порядку і державного кордону, сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України та органам виконавчої влади, а також посадовим особам у запобіганні та припиненні адміністративних правопорушень і злочинів, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин. Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону можуть бути створені на засадах громадської самодіяльності як зведені загони громадських формувань, спеціалізовані загони (групи) сприяння міліції та Державній прикордонній службі України, асоціації громадських формувань тощо [12].

Важливим нормативно-правовим актом, який регулює питання запобігання адміністративним правопорушенням в Україні є Концепція реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 р., затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209-р [13]. Метою даного програмного документа є забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень шляхом розроблення та здійснення комплексу заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов учинення злочинів, захист інтересів людини, суспільства й держави від протиправних посягань, а також налагодження дієвої співпраці між центральними і місцевими органами виконавчої влади, Радою Міністрів Автономної Республіки Крим та громадськістю в зазначеній сфері.

У Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 р. сформульовано конкретні шляхи і способи розв'язання проблем організації профілактики правопорушень, а саме: удосконалення нормативно-правової бази з питань правоохоронної діяльності та профілактики правопорушень; підвищення вимог до осіб, відповідальних за роботу зі зверненнями громадян, забезпечення принципового реагування на факти порушення прав і свобод людини; визначення критеріїв оцінки роботи правоохоронних органів з профілактики правопорушень; активізації участі громадськості в забезпеченні правопорядку в державі; реформування правоохоронних органів з метою підвищення ефективності їх діяльності щодо захисту прав і свобод людини, забезпечення результативної боротьби зі злочинністю та профілактики правопорушень; забезпечення розвитку міжнародного співробітництва у сфері профілактики правопорушень з використанням міжнародного досвіду; провадження просвітницької діяльності, спрямованої на формування негативного ставлення до протиправних діянь; ужиття заходів, спрямованих на підвищення рівня моральності в суспільстві, правової культури громадян, утвердження здорового способу життя, запобігання проявам екстремізму, расової та релігійної нетерпимості тощо [13].

Міністерства та відомства також здійснюють активну нормотворчу діяльність з метою правової регламентації заходів попередження, запобігання та профілактики правопорушень. Як приклад можна навести наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.05.2012 р. № 452 «Про затвердження Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних зі здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України» [14] та наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14.04.1995 р. № 67 зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я від 30.08.2011 р. № 545 «Про затвердження Інструкції про порядок застосування державною санітарно-епідеміологічною службою України адміністративно-запобіжних заходів (обмеження, тимчасова заборона, заборона, припинення, зупинення)» [15].

Висновки. Ураховуючи те, що правова регламентація діяльності суб'єктів запобігання

адміністративним правопорушенням здійснюється у багатьох нормативно-правових актах, доцільно викласти систему адміністративно-запобіжних заходів та суб'єктів їх застосування в перспективному Законі України «Про профілактику правопорушень». Прийняття означеного закону визначить систему заходів профілактики правопорушень, порядок їх здійснення державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян, окремими громадянами, а також права й обов'язки суб'єктів, що проводять роботу з профілактики правопорушень [16]. Такий комплексний нормативно-правовий акт сприятиме однозначному розумінню системи суб'єктів запобігання адміністративним правопорушенням, чіткому розподілу прав та обов'язків названих суб'єктів та налагодженню ефективного механізму взаємодії між ними.

Список використаних джерел:

1. Троянський О.А. Адміністративно-запобіжні заходи в діяльності правоохоронних органів України (організаційно-правовий аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» /О.А. Троянський; Державний науково-дослідний інститут МВС України. – К., 2009. – 20 с.
2. Про міліцію [Електронний ресурс]: Закон України від 20 грудня 1990 р. № 565-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/565-12/page>
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон, від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13–14, № 5–16, 17, ст. 2. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Митний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон, від 13 березня 2012 р. № 4495-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44–45, № 46–47, № 48, ст. 552. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page>
5. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі [Електронний ресурс]: Закон України від 1 грудня 1994 р. № 264/94-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/264/94-вр>
6. Адміністративне право України: [підручник] /[Битяк Ю.П., Гаращук В.М., Дьяченко О.В. та ін.]; за ред. проф. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс]: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page>
8. Про попередження насильства в сім'ї [Електронний ресурс]: Закон України від 15 листопада 2001 р. № 2789-ІІІ. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/2789-14>
9. Про засади запобігання і протидії корупції [Електронний ресурс]: Закон України від 07 квітня 2011 р. № 3206-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство зі змінами та доповненнями на 15 лютого 2012 р. (відповідає офіц. текстові). – К.: Алерта; ЦУЛ, 2012. – 216 с.
11. Про громадські об'єднання [Електронний ресурс]: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
12. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону [Електронний ресурс]: Закон України від 22 червня 2000 р. № 1835-ІІІ. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>
13. Концепція реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року [Електронний ресурс]: затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України

- від 30 листопада 2011 р. № 1209-р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-р>
14. Про затвердження Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України [Електронний ресурс]: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.05.2012 р. № 452. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0944-12>.
15. Про затвердження Інструкції про порядок застосування державною санітарно-епідеміологічною службою України адміністративно-запобіжних заходів (обмеження, тимчасова заборона, заборона, припинення, зупинення) [Електронний ресурс]: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14.04.1995 р. № 67, зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я від 30.08.2011 р. № 545. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/> України від 31 січня 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/tu26/z0298-95>.
16. Про профілактику правопорушень: проект Закону України, розроблений МВС України на виконання постанови координаційної наради керівників правоохоронних органів /6/2358/.

СЛАБУНОВА Ю. В.,
здобувач кафедри права юридичного
факультету
(Сумський державний університет)

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ФОРМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ГРОМАДЯН ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ

УДК 347.963(477):342.7

Розглянуто й визначено поняття «форма адміністративно-правового забезпечення прав громадян органами прокуратури», а також на підставі аналізу різних наукових концепцій і підходів сформовано систему критеріїв класифікації форм адміністративного забезпечення прав громадян органами прокуратури.

Ключові слова: органи прокуратури, адміністративно-правовий механізм, права і свободи громадянина, форми адміністративно-правового забезпечення прав громадян органами прокуратури.

В статье рассмотрены и определены понятия «форма административно-правового обеспечения прав граждан органами прокуратуры», а также на основании анализа различных научных концепций и подходов сформирована система критериев классификации форм административного обеспечения прав граждан органами прокуратуры.

Ключевые слова: органы прокуратуры, административно-правовой механизм, права и свободы гражданина, формы административно-правового обеспечения прав граждан органами прокуратуры.

The paper considers and defines the notion of «a form of administrative and legal rights of prosecutors», and based on the analysis of various scientific concepts and approaches, the system generated criteria for the classification of forms of administrative rights prosecutors.

